

AZ IDENTITÁS ÚJJÁSZÜLÉSE,

azaz saját magunk belső tisztázása semmivel nem helyettesíthető, sem jólneveltséggel/tisztességükkel, sem öngazolással/hárítással, sem mással.

(A szöveg Simonyié, a gondolatjellel kezdődő sorok, bekezdések Bulányi megjegyzései, a ***-gal kezdődők Simonyi viszontválaszai)

1. A naivitásukból kiábrándult (egy "szerelmet" és annak a megroppanását már átért) emberek számára hívó ereje csak annak lehet, ami az eszmények megvalósítását nem pusztán hősi kötelességként és önfeláldozásként kívánja. A koktélaban meg kell találni azt az arányt, amelyben az önfeláldozás persze kihagyhatatlan rész marad, de ugyanakkor valóságosan érzékelhetőek normális emberi-"lelki" előnyök is, amelyek élhetővé teszik.

– Te akkor tudsz újra csatasorba állni, ha érzékelsz valami lelki előnyt is.

*** Igen. Elsősorban azt, hogy élhető, nem csak önlíkvidálás.

Azt gondolom, hogy nem reménytelenebb ma kiutat találni és kiutat munkálni, mint 20-25 éve. A Kádár-korszakban is csak a társadalom kis töredékében, de volt lelkerő a megfélemlítéssel szembenézni. A kapitalizmusban is csak szűk körökben, de lehetne lelkerő az anyagi egzisztenciában való peremre kerüléssel szembenézni.

– E peremre kerülés nélkül nincs Buddha, nincs Jézus, nem lehet Bokrot sem grümdolni, sem megújítani.

*** Egyetértek, de nem mindegy, hogy a mérleg másik serpenyője mennyire érzékletes pozitívumokat hoz.

A lelkerő kulcsa szerintem a remény. De a "tapasztalat utáni" emberek számára van egy plusz feltétel is: az, hogy élhetőnek is lássák azt, amibe a reményüket helyezik. Nem "három éves vágta után kifújhatom magam a Golgotán", hanem harminc évig jó érzéssel élhető életmódot kell tervezni. Látok-e olyan utat, ami megéri az áldozatokat? Aminek nemcsak annyi az ígérete, hogy belül a hősiesség érzésével – s ha úgy tetszik –, az Istennel való harmónia lelki próbálkozásával kicsinálom magam a való életben. Nos, ha nem látok ennél koncepciózusabb esélyt, akkor bolond lennék ugrálni, nem?

– A peremre kerülést te már csak úgy tudod vállalni, ha élhető életmódot van mód tervezni. Tervezni lehet, de ebből csak annyi valósul, hogy Dönci bácsi is, Éva néni is megélték több mint 90 esztendőt.

*** Te is jó úton vagy efelé.

A kapitalizmus nem kisebb kihívás, mint a Kádár-korszak. Ez más helyzet persze. Vajon, aki a jégkorszak sikeres átvészelésében alakult ki, attól el lehet-e várni, hogy a globális felmelegedés idején is sikeres legyen? A Jóhír nem kevésbé érvényes ma. Ami viszont más ma, mint hajdan, az a szívünk. A "tapasztalat utáni" ember csak két esetben hajlandó újra nekiindulni. Az egyik eset: ha új ötlete, új meglátása, új eszköze van a korábbi próbálkozáshoz képest. A másik eset: ha a helyzet végképp kiszorítja belőle, hogy lépni kell.

– Lendülsz, ha majd lesz új ötlet, vagy ha a körülmények következtében muszáj lendülnöd.

Az utóbbi egyszerű ügy. Aki azt éli meg, hogy vagy megoldást talál, vagy belepusztul, az kínlódva keresni fog megoldást, mert nem akar belepusztulni! De ha nincs új meglátása, új megfogás-módja ehhez, akkor nem jut messzire. Másfelől teljesen logikus, hogy aki átvészelésben tud még bízni, az nem áll neki az élete gyökeres átépítésének.

– A fenti „vagy megoldás” még sem jó, és csak kell az új ötlet. Az átvészelésben bizás idegen tőled, mert megmondtad már, hogy kell újra az identitás, és ehhez az ötlet.

A lelappadás utáni új lendülethez tehát mindenképpen a belső újjárendeződés és találékony átgondolás a jó alap.

– Ez már ismétlés, és rendbe tétetett.

2. A Bokor az utóbbi két évtized során nem szült megoldást, szellemi koncepciót. Azt hiszem, nem véletlenül. Krisztus keresztje, mint követőire szintén vonatkozó perspektíva, a remény szempontjából eredetileg bagatellizálható volt: a feltámadással. Történelmi szempontból bagatellizálható: az egyház diadalával. Világképben bagatellizálható volt: Pál apostol teológiájával. Meg a jó vezetőkbe vetett hittel, a Gondviselésbe vetett hittel, "az ember Istenre-forgó" című hittel, "a szabálytisztelet megvéd a nagy bajoktól" című hittel, sorolhatnám, sorolhatnám. "Hamupipőke édesanyjának ígérete beteljesült: mindig jó és jámbor volt a lánya, jóra is fordult hát a sorsa, királyné lett belőle, és holtáig boldogan élt az urával." Hmmm, hmmm...

– Nem véletlen, hogy nincsen új ötletünk, mert a szenvedést bagatellizálta a feltámadás, aztán Pál s végül az egyház gondviselés-hite. Azért nem véletlen, mert volt feltámadás, Pál meg egyházi

gondviselés-hit? Nem értem. Vagy azt akarod mondani, hogy nálunk is volt feltámadás-, Pál- meg egyházi hit?

*** Volt nyílt vagy rejtett (zsigeri) hitünk abban, hogy "minden jó, ha a vége jó". És amikor kihullottak ezek a tévhitek a kapaszkodóink közül, maradt ugyan még egy Szeretet-Isten hit, ami jól pótolni látszott az összes elveszett számárságot - de aztán erről is kiderült, hogy eléggé délibáb. Te is elejtettél már nekem olyan mondatot, hogy "Isten... ha van." És nem viccből mondtad ezt.

Sok-sok ilyen szempont is segített, hogy a jóhiszemű, pláne vallásos ember ne akadjon el a kereszt problémáján vagy általánosabban szólva: az élet megoldhatatlanságá-nak problémáján. Csakhogy jónéhányunk számára a sámli említett lábai, - akár esetleg majdnem minden vagy minden lába!! - ki van már útve.

– Számodra azonban az élet megoldhatatlan = a sámli lábai kitörtek. Ennek következtében nincs is mód az új ötletre!!!???

***Olyan ötletre van csak mód, amely ügyeskedik. Kósa Ferenc: A másik ember c. filmjében a mondat: "Az ember vagy ő, vagy őt ölik." Ügyeskedés alatt azt értem, hogy van harmadik út. Ettől még valószínűleg a dolog vége az, hogy kiirtják az albigenseket és a bogumilokat és a többit, de ha nem hiszek harmadik útban, hanem csak a likvidálódás hősiességében, akkor nem indulok el. A huszár tankok elleni vágója nem embernek való, hanem behülyítés ("Istenért, hazáért!...")

Persze, az ember akár tartósan is képes arra, hogy ütközés nélkül megtartsa a fejében ellentmondásokat. Egyfelől például egy szép, misztifikált vallási reményt, miközben egy másik gondolkörében több-kevesebb sámli-láb érvénytelenségét már megértette.

– Ellentmondást nem tűrhetsz, ha egyszer tudod már, hogy a sámli láb kitört.

Nyilvánvaló, hogy ilyenkor a gyakorlati életével nagyonis a józan, pragmatikus megoldásokkal él, és ebből világosan megállapítható, hogy mit gondol ténylegesen... Megússza tehát, hogy az ellentmondások hordozása identitásválságot okozzon a számára.

– De Te nem csaphatod be magadat.

Maga a Bokor azonban nem tudta ezt megússzni, mert az identitása egészen szorosan a jézusi példához kötődik. Eközben azonban nagyon világos gondolati lépésekkel kirúgta a sámli néhány lábát, az önhülyítő hiteket (Pál megváltás-elmélete, az egyház történelmi nagysága, az evangélium mint tömegsiker, stb.). A Bokor legősibb írásainak egyike a "Kereszténység, de kinek? Vagy: kereszténység, de minek?" dilemma megfogalmazása (Gyurka bácsitól).

– Én sem csaptam be önmagam, mert 71-ben hittük Halásztelken, hogy mi azok vagyunk, akiknek kell a jézusi kereszténység.

Körülbelül a '80-as években jutott el a zsigerekig ez a csiki-csuki-érzés.

– Ekkor már nem hittünk volna magunkban, s Te sem, amikor bevonultál Baracskára? Nem ezt a benyomást keltetted magadról.

*** Az a naiv korszakom tetőpontja volt. Kellett, helyes volt, de a krízis sem véletlen volt.

Valamit megérezett aztán a finom szimatú Gromon, mert megírta a "Megtörpantunk?" érzés első világos megfogalmazását '85. körül.

Ha akkor – vagy nem sokkal később –, a Bokor kap egy ráébresztő bevillantást arról, hogy a féltudattalanjában mi a helyzet az immanens reménnyel, akkor a rendszerváltás külső eseményeiben nem (vagy kevésbé) hull szét az identitása.

– Ha a mondott időpontban ráébredünk arra, hogy nincs immanens remény, akkor ez egyet jelent azzal, hogy már szét is hullt azonosságunk Jézussal.

*** Igen is, nem is. Erről érdemes lenne alaposabban tanakodni.

A "ha... akkor..." persze ostoba sóhaj. De jobb későn, mint soha. Ha előbb nem, akkor legalább most, húsz évvel később?

– Húsz év után most ráébresztesz bennünket arra, hogy húsz évvel korábban sem hittük már el, hogy mi vagyunk azok, akiknek kell a jézusi kereszténység.

*** Olyasmiben hittünk, ami szép volt, de nem volt állóképes. Jézus 3 éves vágója más alapokon működött,

mint ha 30 évig... Ezt Te is idézted már.

Hát igen. Ebben a csiki-csuki ráébredésben (a Golgota után) még maga Jézus sem folytatta a tanfolyami előadásokat, hanem inkább ünnepélyes gesztus során átadta a stafétabotot - mondhatnám némi iróniával. Greeley szövege nem véletlen: a különféle keresztény közösségek az első lendület után vagy hasonulnak evilághoz (megélhetési módjaikban, közösségvezetési struktúráikban, stb. - persze egy fenntartott vallási máz alatt), vagy lealkonyulnak. Mindkét út szomorú.

– Az apokrifek mutatják, hogy a 2. század kereszténysége csodákat gyártva és gnóvizist találva ment a cirkuszokba birkózni az oroszlánokkal (lásd a 99. Naplót).

*** Kedves volt tőlük, hogy ezt csinálták, de én azt gondolom, hogy gyerekes hitekbe kapaszkodva áldozatokat hozni - ez jellegéből fakadóan NEM állóképes útjárás. Már egy ember életén belül sem, nemhogy történelmileg.

3. Nem azért írok, hogy becsukjuk a boltot. Hanem azért, hogy fellendülő és ugyanakkor reális, élhető megoldás szülessen az - egyénenkénti! - belső újjárendezésből.

– Az új ötlet megszületéséért írsz.

Mondhatnám: kétféle remény van. Ha az ember a misztifikált magasságú reményekbe (pl. a Golgota páli szemlélete, stb.) kapaszkodik, akkor meg lehet nézni a gyakorlatát: evilági lesz az a javából. Vagy pedig kizuhan ebből, és akkor reményvesztett lesz, ami végképp zavarodottság és zsákutca. Egyiket sem szeretnénk, nem? – Nem kell tehát Neked a Pálból megszületett konstantini kereszténység sem, a reménytelenség sem. Nekem sem.

Szép tudatosan kell tehát elköszönni a misztifikált magasságú reményektől. Lehetséges, mert van egy másik fajta remény. A pszichológusok úgy mondják ezt, hogy a gyerekből akkor lesz felnőtt, amikor tudomásul veszi, hogy a sorsát nem felette álló tekintélyek kezéből kell fogadnia, hanem átlátja és elvállalja az életével járó döntéseket és a következményeket, a felelősséget. Ugyanez más szavakkal: a reményt a valós emberi motivációrendszerrel össze kell hangolni.

– Kell Neked az új ötlet, amelyet valós motivációk támogatnak Benned.

Megalkuvás a magas reményekről lemondani? Amikor a gyerek-hitekről felnőtt-hitekre vált az ember, akkor nem megalkuvást követ el, hanem végre meglép egy fejlődési lépést. Amíg a szakadék felé vivő társadalmi széles utak helyett a kontrasztársadalom lehetőségén törjük a fejünket, a kiszolgáltatottak és a Föld kizsákmányolása helyett a méltányosság alternatív praxisain, amíg az ön- és másokat félrevezetés helyett a közélet, a vallás és a média tisztába-tevésén dolgozunk - addig biztosan nincs szó megalkuvásról.

– Kontraszt-társadalmat teremteni tudni, mely tisztába tesz közéletet, vallást és médiát. Csakhogy ez számomra ellentmondás, mert a kontraszt társadalom éppen ezekből a tisztába teendőkből vonul ki, mert ezek működtetői nem viselik el, hogy tisztába tegyék őket, hanem a keresztre parancsolják azokat, akik tisztába akarják tenni őt.

*** Igen, lehet, hogy egyszerűen csak az illúziók újjászervezése, amin most próbálkozom. Ezzel fájdalmas számot vetnem.

Hiszen nem arról beszélek, hogy rendben van, hogy kispolgárrá válunk.

– Hogy kerül ide a kispolgárrá válás, fel nem foghatom.

*** Azért, mert dilemmázom, hogy amit írok, az hol van a skálán a megalkuváshoz és az ostoba huszárhoz képest. De tényleg írhattam volna érthetőbben..

Arról beszélek, hogy ezeknek az igaz erőfeszítéseknek nem jó motorjai, sőt, csapdái a misztifikált remények. Tehát egy másik fajta reményt kell felépítenünk, amelyet hívhatunk például felnőtt-reménynek vagy reális reménynek, ahogy tetszik.

– A misztifikált reményen a vallási kvaccs, a kaifási és a mai egyházi értendő, s a felnőtt meg a reális remény nem ilyen, s éppen ezért belőle születhetik meg az új ötlet. Jól értem?

*** A felnőtt remény nem támaszkodik olyan hitekre, amelyek önhülyítések - de ennek áráként csak nagyon "sovány" hitekre nem tud támaszkodni. Azt gondolom - abban bízom -, hogy a naivitásról való lemondás után kialakul egy új életfelfogás - lehet, hogy erre jobb a Te eredeti kifejezésed, a metanoiá. Metanoián azonban én határtalan áldozatkésztséget értek, amit ma nem gondolok józanul fenntarthatónak. A bármiféle - akár jézusi értelemben vett - "Gondviselő Isten"ben való hit engem távol tart ezektől az utaktól. Amit Jézus hitt és csinált, az egy eufória - ezt jó értelemben írom és nagybecsülendő, hogy olyan stabil volt két és fél évig! - de csak ugyanolyan eufóriában utánozható le.

Ha a "beavatás" fogalmába jól belegondolunk, minden kultúrkörben olyasmit jelent: "a naivitástól megfosztás". A beavatott alaptudása az, amit a nem-beavatott még nem tud vagy egyáltalán, nem is akar tudni. Mi ez a tudás? Az élet mostoha, az ember magányos és kiszolgáltatott, a gyermeki remény illúzió. Ezzel szemben beavatott az, aki - tetszik, nem-tetszik - bevette ezt a felismerést és így lehetősége van elindulni (nem a kezébe kapja!) egy felnőtt-remény, felnőtt-életbizalom felépítése felé. A beavatás előtt erre nincs mód.

– A kvaccstól meg kel szabadulni, be kell avatódni, hogy megszülessék bennünk a felnőtt életbizalom, mely apja-anyja a jó ötletnek.

A gyermeki remények, azaz nagyjából a misztifikált magasságú remények őrzésének időszakában erre nincs mód. Hiszen az ilyen remények őrzésével az ember megússza, hogy pőrén szembesüljön a sorsával, mint lepasszolhatatlan feladattal. Vagy pozitívan fogalmazva: elmulasztja a lehetőséget annak átélésére, hogy a sorsa nem más kezében, hanem saját kezében folyamatosan formálható forгатókönyv, hű tükre a saját, teljes lényének.

– A beavatódás révén tanuljuk meg, hogy szembesülni kell sorsunkkal, mely a mi kezünkben van: folyamatosan formálható forgatókönyvvel rendelkezünk. A Jézus tanította autoszótéria a sorsunk.

Az iménti áttekintéshez (a kirúgott sámlilábakhoz) képest csoda, hogy még ma is tartja magát egy bizonyos mértékű Bokor-élet. Nem annak erejében, mintha létezne köztünk egy biztató jövőt építő koncepció. Valójában ma már különösebb szellemi vérkeringés sincs - sajnos ez nyilvánvaló. Hanem egyszerűen néhány odaadó egyéniség körül, "diaszpórákban", áldozatos élet folyik. Szigetek küzdölme a körülvevő tengerrel. De támogató szellemi háttér nélkül egyértelmű, hogy előbb-utóbb kihunynak. A "lelkiség" és egy-egy jó egyéniség nagyon fontos, de a szívós áldozatkészséghez koncepció (is) kell.

– Az is csoda, hogy még egyáltalán él a Bokor, de már nem soká, mert nem születik az új ötlet.

4. Mi lenne a Bokor, hol tartana a Bokor, ha volna szellemi kisugárzó központja, ha volna koncepciója, ha volna inspirációt adó vérkeringése? Szociológiai tény, hogy a "bázis" nem tud koncepciót létrehozni.

– Ezt úgy mondta a napokban egy közeli rokonod, hogy a közösség elhülyít. De bázis nélkül csak Jézus van, aki tanít három éven keresztül, aztán elszáll a mennyekbe, s utána a vízözön.

*** Itt két dolgot egyszerre mondasz: A) A közösség elfogulttá tesz. B) Abban viszont egyetértek, hogy bázis nélkül csak Jézus van, aki három évig... és aztán jó okkal, de ő is meglép.

Van persze, amit épp a bázis tudhat: életszerű megoldás-ötleteket, kezdeményezéseket és magatartásmintákat adni a koncepcióhoz. Életre-gyakorlatra, ötletgazdag további rügyezésekre váltani a szellemi iránymutató(k) álmát - ha van ilyen szellemi koncepció...

– Az ötlet és koncepció között rendet kell tenni. Mi csak ötletre vagyunk képesek. A koncepció Szókratészé, Buddháé, Jézusé, Marxé: nem lehet kiváltságod, mert nem illet meg téged sem más, mint az egy dénár. Hogyan tudod ezt elhíttetni az utánad következő nemzedékkel, ezen fordul, hogy tovább él-e az isteni koncepció, amely a Jézus három éve következtében tudott fellángolni hatvan éve Debrecenben is, és harminc évvel később eljutott Hozzád is.

*** Az, hogy mi a helyes koncepció, hosszú téma. Az, hogy a csalódottságból kikászálódjon a nagyközösség és ezáltal újra képessé váljon koncepció új építésére - ez viszont a jelen írásom lényege. Abban különbözöm Tőled, hogy Te szílogatod a lovakat, hogy tessék már húzni a kocsit. Én pedig érteni vélem, hogy az eredeti lelkesedésből ez már nem megy, de maguk sem értik, hogy miért és amíg nem értik, nem is tud menni a dolog, addig nem képes senki újjászülni a motivációt. Zavaros, amit írok?

De ezt csak a mindenkori közösség spirituális magja tudja "termelni". Ha van ilyen mag... Próféta nem támad "kinevezéssel", de ha a nép fogékony, az Isten majd csak ad nekik prófétát, prófétai csoportot, nem?!

– Szent igaz. A spirituális magon azokat érted, akik még nem felejtettek el imádkozni, hogy nyíljon már meg az ég...?

*** Nem. Azokat értem ezen, akiknek elég önreflexiójuk stb. van arra, hogy felismerjék magukban a csalódást, szégyenérzetet, stb. Olyan magas eszményekkel utaztunk, hogy képtelenek bármit kezdeni azzal a tapasztalattal, hogy nem sikerült. Lapítanak egy lelki malomkő alatt. Nem könnyű ezzel kezdeni valamit, de ezt a nyomasztott "se té, se tova" helyzetet túl kell lépni. "Igen, bevallom, hogy nem fűlik hozzá a fogam, mert csalódtam." - Csak ezek után válik képessé az ember arra, hogy tisztázza, hogyan és mennyihez fűik a foga mégiscsak a hajdani vagy új eszményekből

Önmagában a kényelem sem, a félelem sem tudja elnyomni a megújulás előbb-utóbb felébredő igényét. Legfeljebb az önáltatás, az önfelmentés tudhatja ezt elnyomni. Holott - ismétlem -, az ember elemi igénye, hogy lelkesedhessen valamiért.

– Ebből az igényből születik az ötlet.

Az egyszer már reményét vesztett embernek sokkal gondosabban kell felépítenie magában a következő életszakaszát lendítő lelkesedését. De jó eséllyel megteszi, hiszen már megízlelte az igavonó mindennapok síkja feletti levegőt. Keze és lába lehet rabszolgamunkában foglalt, de a feje és a szíve felette van, (felette lehet) ezeknek.

– Úgy legyen! Óh jőjj, óh jőjj Üdvözítő, Beteljesült már az idő...